

RECEPȚIONAT

Agenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____
_____ 2024

AVIZAT

Secția AȘM _____
_____ 2024

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL
pentru etapa 2023

privind implementarea proiectului din cadrul
Programului de Stat (2020–2023)

Proiectul «*Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației*»

Cifrul proiectului 20.80009.0807.21

Prioritatea Strategică IV "Provocări societale"

Rectorul/Directorul organizației

STRATAN Alexandru
(numele, prenumele)

(semnătura)

Consiliul științific/Senatul

STRATAN Alexandru
(numele, prenumele)

(semnătura)

Conducătorul proiectului

GAGAUZ Olga
(numele, prenumele)

(semnătura)

L.Ș.

Chișinău 2024

CUPRINS:

1. Scopul și obiectivele etapei 2023
2. Acțiunile planificate și realizate în 2023
3. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2023 în limba română (Anexa nr. 1)
4. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2023 în limba engleză (Anexa nr. 1)
5. Impactul științific/social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute
6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect 2023:
  - Lista publicațiilor științifice 2023 (Anexa nr. 2)
  - Lista participărilor la conferințe
  - Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media
7. Executarea devizului de cheltuieli (Anexa nr. 3)
8. Componența echipei proiectului pentru anul 2023 (Anexa nr. 4)
9. Informații suplimentare (Anexa nr.5)

1. Scopul etapei 2023 conform proiectului depus la concurs (obligatoriu)

Etapa anului 2023: Conceptualizarea politicilor de atenuare a consecințelor negative ale dinamicii populației

2. Obiectivele etapei 2023 (obligatoriu)

1. Elaborarea metodologiei speciale de estimare a efectelor migrației în funcție de diferite tipuri de politici; determinarea mecanismelor eficiente de gestionare a migrației; evidențierea posibilităților de obținere a efectelor pozitive în urma mobilității internaționale a specialiștilor calificați asupra dezvoltării RM.
2. Evidențierea particularităților tranziției de la muncă la pensionare prin urmărirea traiectoriilor individuale în timp, factorilor economici și sociali.
3. Identificarea și conceptualizarea impactului schimbărilor în comportamentul demografic al familiilor, nupțialitate, fertilitate și migrație asupra relațiilor intergeneraționale în baza datelor studiului GGS.
4. Organizarea conferinței internaționale științifico-practice ”Migrația și schimbări demografice: provocări și politici publice”

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2023 (obligatoriu)

1. Elaborarea Conturilor Naționale de Transfer (CNT) în baza datelor pentru anii 2020 și 2021. Estimarea pierderilor economice în urma mortalității excesive cauzate de Covid-19.
2. Studiul privind factorii ce favorizează incluziunea pe piața muncii a persoanelor în vârstă în baza datelor GGS.
3. Explorarea particularităților tranziției de la muncă la pensionare prin urmărirea factorilor sociali, economic și juridici
4. Determinarea profilului taților utilizatori de concediu de paternitate (domeniul de activitate, sectorul, mediul de reședință, vârstă) în baza datelor CNAS. Evaluarea implicațiilor politicii de concediu de paternitate asupra familiei, angajatorilor și societății.
5. Realizarea studiului sociologic ”Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite”.
6. Estimarea impactului migrației internaționale asupra schimbărilor în mărimea cohortelor 1980-1995 în baza datelor privind numărul de născuți și populației cu reședință obișnuită. Estimarea impactului migrației internaționale asupra structurii pe vârste și sexe a populației în profil teritorial.
7. Elaborarea recomandărilor de politici familiale diferențiate orientate spre grupuri sociale de femei cu un nivel de fertilitate scăzut.

8. Studiu și testare a metodologiilor de estimare a dividendului demografic.
9. Analiza și determinarea profilurilor demografice ale adulților recăsătoriți, în baza statisticii oficiale.
10. Analiza comparativă a cadrului legislativ național și internațional privind asigurarea securității muncii și muncii sănătoase. Colectarea datelor și evaluarea cauzelor primare ale accidentelor de muncă înregistrate.
11. Estimarea impactul migrației asupra veniturilor și consumului gospodăriilor casnice în baza CNT. Evidențierea aspectelor specifice ale economiei generaționale în profil de gen, mediul de reședință și nivelul de educație a populației.
12. Analiza comparativa a indicatorilor principali ai CNT pentru țările Moldova, Rusia, Ungaria, România, Cehia.
13. Analiza și evidențierea inegalităților de a îmbătrâni activ a populației în mediul urban și în mediul rural.
14. Evaluarea accesului și impedimentelor cuplurilor infertile la tehnologiile medicinei de reproducere asistată și evaluarea impactului acestora asupra reproducerii populației.
15. Studiul privind dinamica comportamentului demografic al familiilor.
16. Analiza politicilor migraționale și a politicilor privind piața muncii în Republica Moldova și țările străine
17. Elaborarea prognozei a efectivului pensionarilor pe termen lung (până la 2040).
18. Studiul privind fertilitatea bărbaților în baza datelor GGS.
19. Evidențierea relației dintre traseul de tranziție al tinerilor la viața de adult și intențiile de emigrare. Evaluarea măsurilor de politici privind atenuarea dezavantajelor în procesul de integrare socială a tinerilor.
20. Studiul privind fluctuațiile zilnice / săptămânale ale mortalității pentru anii 2005-2014 și evaluarea impactului asupra distribuției deceselor în perioadele de sărbători și a variației sezoniere a mortalității. Analiza mortalității premature în spațiul European (țări selectate)
21. Analiza pierderilor socioeconomice aferente accidentelor de muncă.
22. Organizarea sesiunii științifice "Migrația și schimbări demografice: provocări și politici publice", organizată în cadrul Conferinței Internaționale Științifico-Practică „Creșterea economică în condițiile globalizării”, ediția a XVII-a, 12-13 octombrie 2023 (recepționarea rapoartelor, corespondența etc).

4. Acțiunile realizate (obligatoriu)

Au fost elaborate Conturile Naționale de Transfer (CNT) în baza datelor pentru anii 2020 și 2021 și estimate pierderile economice în urma mortalității excesive cauzate de Covid-19. A fost analizat dividendul demografic sub abordarea CNT și calculați indicatorii: rata de suport demografică și rata de suport economică. Au fost efectuată analiza comparativă a ciclului de viață economic și a dividendului demografic pentru țările Moldova, Irlanda și Slovacia.

Au fost colectate și analizate datele cu privire la mortalitatea prematură în țările Europene; calculați indicatorii principali cu privire la mortalitatea prematură, utilizând atât metodele clasice, cât și cele dinamice. Rezultatele studiilor au fost publicate în 2 articole științifice în reviste științifice indexate în Web of Science și Scopus.

A fost calculat numărul deceselor excesive pentru perioada pandemică. Au fost studiate schimbările în speranța de viață sub influența pandemiei COVID-19 din Moldova și estimate efectele mortalității prin cancer asupra dinamicii speranței de viață din țările Europene.

Au fost determinate particularitățile tranziției de la muncă la pensionare prin urmărirea factorilor sociali, economic și juridici. Au fost efectuate calculele indicatorilor relevanți, indicatorilor secundari demografici și sociali ce caracterizează situația îmbătrânirii populației, veniturile și sărăcia.

A fost elaborată prognoza funcțională a efectivului pensionarilor pentru limită de vârstă pe termen lung (până la 2040), ținând cont de creșterea vârstei standard de pensionare stabilită prin cadrul de drept național.

A fost estimat impactul migrației internaționale asupra schimbărilor în mărimea cohortelor 1980-1995 prin metoda analizei longitudinale. A fost evaluat impactul migrației externe și interne asupra numărului și compoziției populației în profil teritorial.

A fost realizat *Studiul privind determinarea profilului taților utilizatori de concediu de paternitate*. A fost aplicată metoda *calitativă* în cadrul căruia au fost intervievați 24 de tați care au copii cu vârsta de până la 3 ani (dintre care 10 au beneficiat de concediu paternal și 14 nu au implementat acest concediu). Au fost analizate și interpretate datele solicitate de la CNAS privind numărul beneficiarilor de concediu de paternitate și caracteristicile acestora după domeniul de activitate, sectorul, mediul de reședință, vârstă. În baza rezultatelor studiului au fost prezentate recomandări și elaborat un *Policy Brief nr.1*.

A fost realizat *Studiul sociologic "Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite"* pentru evaluarea contextului socioeconomic al tranziției la viața de adult prin prisma opiniilor tinerilor. Prin aplicarea chestionarului sociologic pe un eșantion de 598 persoane cu vârsta de 15-35 ani, selectați din 21 localități. Au fost analizate orientările valorice ale tinerilor, problemele cu care se confruntă, intențiile de migrație. Prin modele statistice complexe au fost estimate diferite dimensiuni ale tranziției la viața de adult, precum șansa tinerilor de a obține studiile dorite, de a dori un loc de muncă decent, de a avea acces la servicii medicale, etc.

În baza analizei datelor studiului Generații și Gen a fost evaluat *dialogul intergenerațional și suportul la îngrijirea copiilor (0-14 ani)*, iar prin aplicarea metodei regresiei logistice binominale a fost elaborată analiza factorială a ajutorului primit și oferit. Eșantionul de analiză a constituit 1822 respondenți de 15-79 ani (donatori de suport la îngrijirea copilului/nepoților) și 454 respondenți cu copii de 0-14 ani (beneficiari de suport).

A fost realizat studiul *Recalculul numărului populației pentru perioada anilor 2004-2014* și prezentată metodologia de calcul și numărul revizuit al populației cu reședință obișnuită, dar și estimați principalii indicatori demografici pentru perioada anilor 2004-2014. A fost organizată o masă rotundă pentru diseminarea rezultatelor (în parteneriat cu UNFPA Moldova) și elaborat un raport de studiu.

A fost efectuat *studiul analitic al celor mai recente date și indicatori privind situația demografică în unități administrativ-teritoriale* cu scopul de a evidenția aspectele specifice ale populației la nivel local și de a oferi o imagine detaliată a situației demografice în diferite regiuni. În baza monitorizării situației demografice au fost elaborate concluzii și recomandări de politici. Rezultatele au fost prezentate în *Policy Brief nr.2*.

Au fost selectate și analizate actele normative și legislative atât naționale, cât și internaționale elaborate în domeniul sănătății și protecției muncii. A fost analizat gradul de implementare, securitate și sănătate în procesul muncii, ca cel mai important obiectiv al politicii statului în vederea protecției vieții și sănătății angajaților.

Au fost colectate evaluate și analizate datele și cauzele accidentelor la locul de muncă. Au fost calculate pierderile materiale, în urma accidentelor de muncă suportate de agenții economici vizați în statistici.

A fost inițiat studiul privind *impactul medicinei reproductive asistate în soluționarea problemei infertilității*. La etapa primară a fost analizat cadrul legal național și internațional în domeniul medicinei reproductive asistate. Analiza literaturii științifice la tema impactul medicinei reproductive asistate în soluționarea problemei infertilității.

În baza studiului *Generații și Gen*, pe un eșantion de 3829 bărbați cu vârsta între 15-79 de ani a fost realizată *analiza demografică asupra fertilității masculine*.

Participarea la cursuri de perfecționare în domeniul prognozărilor "Construirea previziunilor demografice naționale pentru țările CSI". Universitatea Națională de Cercetare "Școala Superioară de Economie" din Moscova, Rusia.

Elaborarea Programului de doctorat științific *52.05. Demografie și Sociologie economică* și a curriculei la disciplina *Metode avansate de analiză sociodemografică*. Contribuții la elaborarea Raportului de evaluare pentru aprobarea Programului de doctorat științific *52.05. Demografie și Sociologie economică*.

Organizarea și desfășurarea a 3 mese rotunde pentru diseminarea rezultatelor studiilor realizate în 2023, și a sesiunii științifice "Migrația și schimbări demografice: provocări și politici publice", organizată în cadrul Conferinței Internaționale Științifico-Practică „Creșterea economică în condițiile globalizării”, ediția a XVII-a. Sensibilizarea opiniei publice și a factorilor de decizie privind importanța problemelor demografice, inclusiv prin participarea la emisiuni radio și TV.

5. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini) (obligatoriu)

În anul 2023 în cadrul proiectului ”Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației” au fost obținute următoarele rezultate (pe componente de cercetare):

Conturile Naționale de Transfer. În baza Conturilor Naționale de Transfer pentru anii 2019-2021 a fost explorată problema redistribuirii intergeneraționale a fluxurilor economice, cuprinzând transferurile publice și private, veniturile din muncă și transferurile bazate pe active. Rezultatele cercetării demonstrează că transferurile intergeneraționale nu sunt uniforme între grupurile de vârstă, iar persoanele în vârstă au o contribuție semnificativă la sprijinirea generațiilor mai tinere prin alocarea de resurse private. O parte din cheltuielile pentru consum a populației în vârstă de 65 de ani și peste se acoperă din veniturile din muncă. În 2019, înainte de declanșarea pandemiei de Covid-19, acestea au contribuit cu circa 17% la acoperirea cheltuielilor de consum, pe când, în anii 2020 și 2021, acest indicator a scăzut la 12,2%.

Transferurile private au reprezentat 10% din acoperirea cheltuielilor de consum în 2019. În timpul pandemiei de Covid-19 din 2020, ponderea transferurilor private pentru persoanele în vârstă a crescut la 14,3%, de asemenea a crescut și ponderea transferurilor guvernamentale de la 46,6% în 2019 la 52,5% în 2020. Pentru grupa de vârstă 65+, procentul acoperit de realocările bazate pe active este, de asemenea, relativ ridicat, în jur de 25-26%, și rămâne stabil pe cei trei ani. Transferurile private cuprind remitențe din străinătate și transferuri din cadrul gospodăriilor. În 2021, pentru populația în vârstă de 65 de ani și peste, remitențele au reprezentat o sumă substanțială de 4,6 miliarde de lei, ceea ce acoperă 17,7% din deficitul ciclului de viață a acestui contingent de populație. În plus, atunci când se iau în considerare transferurile în cadrul gospodăriei, merită subliniat faptul că populația în vârstă servește nu numai ca beneficiari, ci și ca contribuitori până la atingerea unei vârste înaintate, de obicei în jur de 80 de ani. Acest lucru subliniază rolul lor în facilitarea transferurilor de care beneficiază generațiile mai tinere din aceeași gospodărie.

O particularitate a Republicii Moldova este faptul că pentru finanțarea deficitului generațiilor tinere și vârstnice, transferurile inter-generaționale au un rol mai mare decât realocările bazate pe active. Aceasta se explică prin diversitatea foarte limitată a activelor financiare disponibile în economia națională pentru investiții și economisire, precum și de dificultățile generale legate de intrarea și rămânerea pe termen lung în activitate antreprenorială. Dezvoltarea acestor instrumente ar facilita în mod substanțial auto-finanțarea viitoarelor generații de vârstnici și ar reduce povară publică și privată pe generațiile productive de vârstă mijlocie. În cazul copiilor în mod clar se evidențiază rolul mult mai mare al transferurilor private, în timp ce transferurile publice au un rol mai important în finanțarea deficitului generațiilor înaintate. Cei cu vârsta de până la 27 de ani consumă aproape 41% din total transferuri private, în timp ce populația de peste 50 de ani, circa 24%. Aceste date scot în evidență costul foarte mare al creșterii copiilor în Republica Moldova – pentru creșterea unui copil de la vârsta de 0 ani până la vârsta de 24 de ani sunt necesare resurse pe care un adult de 30-49 ani le generează pe parcursul a aproape 17 ani de muncă.

Studiul comparativ (Moldova, Irlanda, Slovacia) pe baza Conturilor Naționale de Transfer a reliefat faptul că, deși țările selectate au experimentat mai recent o structura a populației benefică dezvoltării economice, profilul de consum, producție, deficit și surplus economic sunt eterogene pentru cele trei țări influențând perspectivele obținerii dividendului demografic. În R.Moldova atât deficitul cât

și surplusul al ciclului de viață este mai mic comparativ cu Slovacia și Irlanda. Deficitul mai mic atât în perioada copilăriei cât și în perioada bătrâneții în R.Moldova este determinat de un nivel de producție mai înalt, dar de un consum care este semnificativ mai scăzut față de celelalte două state. La fel, în R.Moldova se evidențiază un profil de producție a populației mai tânăr față de Slovacia și Irlanda, influențând surplusul foarte mic comparativ cu celelalte 2 țări. Datele prezente oferă un tablou destul de optimist în ce privește obținerea dividendului demografic, în particular al celui de al doilea dividend demografic inclusiv și în R. Moldova. Acest lucru confirmă natura pur ipotetică a dividendului demografic sub abordarea NTA, pe de o parte, dar și multitudinea altor forțe care determină ca impactul demografic pozitiv pentru dezvoltarea economică să se realizeze. După cum arată proiecțiile CNT orientate către anul 2040, o combinație reușită dintre creșterea productivității muncii și un control eficient asupra inflației poate reduce substanțial presiunea privată și publică asupra generațiilor producătoare pentru finanțarea deficitului generațiilor consumatoare.

Îmbătrânirea populației. Potrivit indicatorilor de monitorizare, potențialul și capacitatea de a asigura îmbătrânirea activă a populației rămân scăzute, puțin peste 28% la nivel național și 22% în zonele rurale. Structura populației se caracterizează din ce în ce mai mult printr-o proporție mai mare a grupelor de vârstă mai în vârstă (65-69/70-74 ani). Această tendință are implicații semnificative pentru sistemele de sănătate, pensii și asistență socială, precum și pentru forța de muncă, punând în pericol sustenabilitatea sistemelor sociale și productivitatea economică a țării. Crearea unui mediu propice tuturor generațiilor necesită adaptarea la realitățile demografice, abordarea noilor nevoi ale forței de muncă, promovarea incluziunii sociale a persoanelor în vârstă pentru a-și valorifica experiența și abilitățile și dezvoltarea măsurilor de sprijinire a îngrijirii persoanelor vârstnice și a reformelor pentru a asigura un sistem de pensii echitabil.

Componenta fertilității. Măsurile care vizează includerea tehnologiilor de reproducere asistată medical în politica populației și familiei au reprezentat o tendință distinctă în ultimele două decenii. În acest context, a fost realizat studiul privind evaluarea rolului politicilor statului în sprijinirea cuplurilor infertile, pe baza unei analize a cadrului legal cu referire la sănătatea reproducerii și protecția instituției familiei. Potrivit datelor din Studiul Generații și Gen, aproximativ 11% dintre cuplurile de vârstă reproductivă din Republica Moldova se confruntă cu problema incapacității de a concepe un copil. Experiența infertilității afectează cuplul prin sentimente de vinovăție și rușine, situații de dezaprobare din partea celorlalți și implicații pentru stabilitatea și bunăstarea familiei. Legislația prevede că cuplurile au dreptul la tratament pentru infertilitate, inclusiv la utilizarea tehnologiilor de reproducere asistată medical, cea mai frecvent utilizată fiind fertilizarea in vitro. În realitate, există o serie de obstacole pentru cuplurile care doresc să conceapă un copil utilizând tehnologii de reproducere asistată medical: costul ridicat al serviciilor (fertilizarea in vitro se realizează în prezent doar privat); inaccesibilitatea teritorială din cauza concentrării tuturor instituțiilor medicale care prestează servicii de reproducere asistată medical în Chișinău; rezistența religioasă și alte probleme etice.

Printre barierele principale în accesarea tehnologiilor de reproducere asistată medical s-au depistat următoarele: *bariere financiare* semnificative (nu toți pot obține suficiente venituri care le permite să utilizeze tehnologiile medicinei reproductive asistate). Tariful pentru o procedură de fertilizare in vitro achitat de CNAM constituie 31729 lei, dar nu include costurile pentru medicamentele administrate de beneficiari în condiții de ambalator. Această sumă este stabilită încă din 2017. Suma alocată de CNAM pentru o procedură FIV acoperă circa 40 la sută din costul real al acesteia. Chiar și în condițiile în care

statul acordă acest suport financiar, există persoane/cupluri care nu-și pot permite achitarea altor circa 60% din costul procedurii FIV, inclusiv costul medicamentelor. *Concentrarea serviciilor specializate de medicină reproductivă asistată în sectorul privat* și diminuarea interesului sectorului public pentru dezvoltarea serviciilor din cauza migrației specialiștilor către sectorul privat. În Republica Moldova, până în 2012, statul deținea monopolul asupra serviciilor din domeniul reproducerii umane asistate medical, iar din anul 2012, procedura FIV se efectuează doar în sectorul privat. Sectorul public nu este implicat în oferirea acestei game de servicii din motivul că, la moment, nu este competitiv în raport cu cel privat la capitoul înzestrarea cu echipamente și consumabile care ar face posibil oferirea serviciilor specializate de FIV cuplurilor infertile. *Bariere legate de acces, transport.* Toate clinicile care oferă servicii de reproducere umană asistată se află în Chișinău. În cazul procedurii FIV, din sursele CNAM în perioada 2017-2021, mai mult de 2/3 cupluri sunt din mediul urban, iar dintre cuplurile cu mediul de reședință urban, 83,4%, sunt din Municipiul Chișinău. *Bariere socio-culturale.* La acest aspect se includ prejudecățile împotriva utilizării tehnologiilor medicinei reproductivă asistate dar și poziția instituțiilor religioase față de acest aspect. Instituțiile religioase îndeosebi sunt împotriva utilizării FIV din cauza necesității de a distruge embrionii care nu sunt utilizați.

Rezultatele cercetării privind fertilitatea feminină arată că grupurile sociodemografice de femei înregistrează diferențe semnificative ale probabilităților de a naște cel puțin un copil la o anumită vârstă. Femeile cu studii superioare și din mediul urban, se caracterizează prin probabilități scăzute de a avea un copil la vârstele tinere. Femeile din municipiul Chișinău se evidențiază cu probabilități mai scăzute de a avea cel puțin un copil până la vârsta de 30 de ani. Amânarea nașterii primului copil către vârste mai mature implică probabilități scăzute ale femeilor de a avea copii de ranguri mai mari. Femeile cu studii superioare înregistrează probabilitatea de a naște doi copii în proporție de 65,6% și trei copii – de 16,9%. În mediul urban se înregistrează probabilități semnificativ mai scăzute de a avea nu mai puțin de doi copii - 60,7% și de trei copii - 16,4%. În municipiul Chișinău probabilitatea de a naște următorii copii înregistrează niveluri mai mici (53,1% - al doilea copil și 12,3% - al treilea copil).

Componenta mortalitatea populației. A fost analizat impactul mortalității premature asupra capitalului uman național. Anual, pierderile determinate de mortalitatea prematură reprezintă 1,5-2% din populația de până la 65 de ani. Cei mai afectați rămân a fi bărbații. Comparativ cu anii precedenți, în perioada pandemiei COVID-19, numărul deceselor în Moldova a crescut considerabil. Aceste schimbări în structura mortalității au întrerupt tendințele de creștere a speranței de viață înregistrate în perioada pre-pandemică. Astfel, către sfârșitul anului 2021, speranța de viață a înregistrat un declin de 1,0 ani la bărbați și 1,7 ani la femei. Comparând componentele de vârstă în schimbarea speranței de viață între perioada pre-pandemică și cea pandemică, se observă o ușoară creștere a speranței de viață în vârstele tinere ale populației, care rezultă în mare parte din diminuarea mortalității prin cauze externe. Dimpotrivă, la vârstele peste 45 de ani se observă o scădere bruscă a speranței de viață la ambele sexe. Declinul în speranța de viață a fost condiționat de creșterea numărului de decese cauzate de boala coronavirus și gradului de supraîncărcare a sistemului de sănătate, care a dus la amânarea unor tratamente planificate a bolilor cronice și a redus capacitatea asistenței medicale de urgență. O scădere semnificativă a numărului de decese cauzate de COVID-19 a fost evidențiată odată ce o proporție considerabilă a populației a fost vaccinată împotriva bolii coronavirus. Bolile cronice dobândite în perioada pandemică, precum și diagnosticarea lor tardivă pot afecta negativ sănătatea populației pe termen mediu și lung.

În 2022, diferențierea rural-urbană a speranței de viață a înregistrat o creștere vizibilă, comparativ cu perioada pandemică, revenind la tendințele din anii precedenți. Totodată, având în vedere intervențiile din ultimii ani pe domeniul dezvoltării serviciilor și infrastructurii medicale, care, de regulă, sunt mai accesibile pentru locuitorilor orașelor, discrepanța în speranța de viață dintre populația urbană și cea rurală ar putea înregistra o tendință de creștere. În perioada analizată, la bărbați se evidențiază o contribuție semnificativă a mortalității cauzate de factorii externi în numărul total de decese. După mediul de reședință, se observă o pondere mai înaltă a deceselor prin cauze externe pentru bărbații din localitățile rurale. De asemenea, în mediul rural pentru ambele sexe este observată și o prevalare a ponderii deceselor prin bolile sistemului digestiv, bolile sistemului cardiovascular și a sistemului respirator comparativ cu cea observată în mediul urban. În populația urbană se atestă o pondere mai înaltă a deceselor cauzate de tumori, comparativ cu populația rurală. În perioada pandemică, ponderea deceselor cauzate de COVID-19 a înregistrat valori net superioare pentru populația din mediul urban.

Din cauza deficiențelor de securitate, potrivit statisticilor, anual se înregistrează un număr mare de persoane accidentate urmare a accidentelor de muncă. Doar în anul 2022 au fost înregistrate 588 accidente de muncă, ce determină un indice de frecvență de 1,170 (numărul de accidentați care revine la o mie de salariați). Cele mai multe accidente de muncă s-au produs în: industria prelucrătoare – 19 accidente, dintre care 4 - mortale și 15 grave; construcție – 17 accidente, dintre care 7 mortale și 10 grave; alte activități de servicii – 11 accidente, dintre care 5 mortale și 6 grave; transport și depozitare – 7 accidente, dintre care 3 mortale și 4 grave. Concomitent, și numărul de zile/om pierdute pe un accidentat a sporit în anii 2017-2022 de la 15199 zile/om, la 17646 zile/om, determinând un indice de durată medie al incapacității temporare de muncă, cauzată de accidente de muncă de 34 zile-om ce-i revin unui accidentat. Analiza datelor pentru perioada nominalizată ne permite să concluzionăm că accidentele de muncă s-au produs din cauza factorului uman, 78,8% din cauzele accidentelor de muncă depistate de inspectorii de muncă, sunt dependente de executant.

Rezultatele analizei efectuate demonstrează că, Republica Moldova dispune de un cadru normativ amplu în domeniul securității și sănătății în muncă. În pofida celor menționate, legislația de securitate și sănătate a muncii, asigură în esență, suficiente drepturi și garanții pentru angajați. Astfel, statul le acordă dreptul de a avea un loc de muncă potrivit, conform normelor de protecție a muncii și garantează acest drept prin intermediul actelor cadrului instituțional. Pe de altă parte, realizarea prevederilor actelor normative de securitate a sănătății muncii întâmpină o serie de dificultăți din cauza imperfecțiunii politicii în domeniu. În același timp Legea securității și sănătății în muncă nr.186-XVI din 10 iulie 2008 nu este implementată în măsură deplină; atât Codul muncii, cit alte acte normative nu sunt aduse în concordanță cu Legea securității și sănătății în muncă nr.186-XVI din 10 iulie 2008.

Recomandări privind îmbunătățirea sistemului de securitate și sănătate a muncii din Republica Moldova, în conformitate cu standardele europene: 1) Pentru a preveni accidentele la locul de muncă, angajatorii ar trebui să stabilească un sistem de management al siguranței care să includă proceduri de evaluare a riscurilor. 2) Prevenirea eficientă a accidentelor la locul de muncă și a bolilor profesionale se poate realiza numai printr-o politică adecvată, care să aibă în vedere îmbunătățirea continuă a performanței și integrarea managementului de securitate și sănătate în muncă în managementul strategic al firmei. În caz contrar, situația va rămâne ne schimbată, dacă organele abilitate de la toate nivelele ierarhice nu vor întreprinde măsuri decisive pentru înlăturarea cauzelor menționate. 3) BNS să introducă în rapoartele statistice a întreprinderilor evidența alocărilor anuale pentru realizarea măsurilor de

securitate și sănătate a muncii din fondul de salarii al întreprinderii. Lipsa acestor date face imposibil controlul respectării legii cu privire la protecția muncii, în ceea ce privește volumul alocărilor pentru profilaxia accidentelor de muncă la nivelul organizațiilor și al economiei naționale în ansamblu. De asemenea, în pofida cerințelor directe prevăzute de legislația în domeniul securității și sănătății muncii, în prezent, nu este reflectată în mod satisfăcător securitatea și sănătatea muncii la capitolul profilaxia bolilor profesionale, fapt ce provoacă sănătății mai multe daune decât accidentele de muncă. Deși exista numeroase preocupări pe plan internațional pentru a clarifica aspectele menționate, nu s-a ajuns la un consens. În țara noastră nu s-a pus până în prezent problema de a evidenția costul accidentelor și bolilor profesionale și de a-l utiliza la nivel micro și macroeconomic.

Componenta migrației internaționale. Estimarea migrației internaționale rămâne a fi un exercițiu complex în pofida disponibilității unui spectru larg de instrumente, precum recensămintele populației, resursele administrative de evidență a populației și tehnologiile informaționale avansate. În acest context a fost aplicată o nouă abordare metodologică privind evaluarea stocului de migranți moldoveni din cohortele născute în anii 1980–1995 în baza metodei de analiză longitudinală. Astfel, a fost comparată populația de facto a generațiilor corespunzătoare cu mărimea inițială a cohortelor, ajustată la rata de supraviețuire. Rezultatele studiului prezintă stocul existent de migranți moldoveni născuți în anii 1980–1995 și impactul emigrației asupra schimbărilor în dimensiunea generațiilor corespunzătoare pentru perioada 2016–2022. În urma cercetării s-au evidențiat schimbări minore în stocul de migranți ale generațiilor născute la începutul anilor 1980, care înregistrează valori moderate ale migrației de reîntoarcere, în special pentru perioada 2020–2022. În același timp, cohortele născute la sfârșitul anilor 1980 - începutul anilor 1990 au înregistrat o creștere semnificativă a numărului de migranți în perioada studiată, dat fiind faptul că au ajuns la vârstele de mobilitate migratorie ridicată. Studiul acoperă întreg teritoriul Moldovei, inclusiv malul stâng al râului Nistru și municipiul Bender (regiunea Transnistreană). Partea metodologică a lucrării oferă o descriere completă a metodei aplicate, care poate fi utilizată în contextul estimării longitudinale a fluxurilor și stocurilor de migranți prin utilizarea statisticilor vitale sau a datelor recensământului populației.

A fost axplorate aspectele ce țin de impactul migrației interne și externe asupra structurii populației din diferite regiuni ale Republicii Moldova. Intensificarea fluxurilor de migrație internațională a provocat schimbări în distribuția spațială a populației în regiuni. În timp ce migrația populației din centrele urbane mici către centrele urbane mari și țările străine a crescut, s-a constatat mișcarea populației rurale către orașele mici și mijlocii. Folosind date revizuite privind populația pentru Moldova și informații despre migrația internă și internațională, au fost estimate ratele nete de migrație pentru fiecare regiune distinctă a Moldovei, clasificate după sex, vârstă și mediul de reședință. Rezultatele cercetării relevă că populația țării a scăzut cu 274,2 mii persoane, sau cu 9,6%, între 2014 și 2021. Migrația internațională este mai răspândită în regiunile Centru și Sud și în rândul populației cu vârste între 0-19 și 20-59 de ani. Migrația internă joacă un rol crucial în menținerea populației capitalei și a altor municipalități. Populația din raioanele centrale înregistrează o scădere mai mică din cauza migrației interne mai intense, în timp ce populația din sud scade din cauza migrației interne și internaționale ridicate.

Cel mai puțin afectate de mișcarea migratorie a populației sunt raioanele din zona de Nord a țării și UTA Găgăuzia, unde predomină migrația circulară și migrația de revenire. Cel mai puternic afectată s-a constatat a fi zona de Centru a țării. Caracteristic pentru regiunile centrale este o populație intens

implicată în mișcările migratorii interne și/sau externe. Pe lângă aceasta, migrația a afectat esențial mai multe raioane din Sudul republicii. Cea mai mari scădere se înregistrează pentru grupele de vârste tinere (0-19 ani) și cele apte de muncă (20-59 de ani).

Degradarea potențialului demografic în regiuni determină o serie de probleme sociale și economice, inclusiv reducerea contribuțiilor fiscale, scăderea calității serviciilor sociale, precum și provocări în menținerea infrastructurii comunitare. Depopularea regională este cauzată de factori diverși, cele mai frecvente fiind oportunități scăzute de angajare, infrastructura socială subdezvoltată etc.

Au fost cercetate aspectele ce țin de integrarea imigranților/străinilor în Republica Moldova, abordând aspecte precum educația și însușirea limbii de stat, accesul la educație, la serviciile de sănătate și piața forței de muncă. Atractivitatea Republicii Moldova pentru străini se datorează poziției de țară limitrofă spațiului UE, dar și realizării măsurilor ce țin de liberalizarea regimului de vize și a măsurilor Acordului de Asociere RM-UE. Legislația curentă permite aflarea temporară liberă (până la 90 de zile) pe teritoriul Republicii Moldova, pentru străinii din circa 151 de state (statele din zona Schengen, Comunitatea Statelor Independente (CSI) și altele), iar numărul de solicitări pentru obținerea dreptului de ședere provizorie pentru o perioadă mai îndelungată pe parcursul anilor 2019-2021 a crescut cu 9,2%. Astfel, numărul străinilor care se află în Republica Moldova este în creștere, cota parte a străinilor față de populația locală reprezintă 2,6%. În scopul prevenirii riscurilor excluziunii sociale a străinilor și generarea prin aceasta a unor posibile conflicte social-culturale, confesionale și de altă natură cu populația locală, este important de a lua în considerare modelele de integrare a străinilor, existente în alte state, eficacitatea acestora, precum și determinarea unui model cât mai efectiv pentru țară a criteriilor de evaluare și a eficienței politicilor implementate. Analiza arată că, în ciuda politicii naționale pozitive implementate, este nevoie de modernizarea abordărilor existente în ceea ce privește integrarea străinilor.

A fost realizat studiul sociologic *“Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite”*, eșantion de 600 persoane. Rezultatele studiului atestă o pondere înaltă a tinerilor care și-au manifestat intenția de a pleca peste hotare, fiind în special relevantă migrația la muncă. Astfel, practic jumătate din tinerii intervievați (49%) au indicat că intenționează să plece la muncă peste hotare, practic fiecare a patra persoană (24%) ar intenționa să plece pentru a se stabili cu traiul permanent într-o altă țară, iar 15% și-au manifestat intenția de a studia peste hotarele țării. Procesele care modelează experiențele de tranziție ale tinerilor la viața de adult sunt multiple, inclusiv condițiile macroeconomice, structurile instituționale, mediul social și resursele individuale. Datele demonstrează pattern-uri diferențiate în funcție de gen, mediu de reședință și nivel de instruire. Finalizarea procesului educațional, obținerea statutului de căsătorit și a avea copii deține ponderea cea mai importantă în totalul evenimentelor carea marchează tranziția la viața de adult, iar ponderea celor integrați socioprofesional înregistrează cele mai joase valori.

Producerea evenimentelor ce țin de tranziția de familie se produc mai devreme în rândul femeilor, în special în mediul rural. Traseul educațional al tinerilor este mai extins în mediul urban și în rândul femeilor. Datele analizate arată că traseul educațional este evenimentul care are cea mai mare importanță și semnificație statistică în producerea celorlalte evenimente, precum căsătorie, apariția unui copil și angajare în câmpul muncii.

6. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului (obligatoriu)

Impact științific. Prin finalitatea sa, proiectul are o contribuție importantă în dezvoltarea și îmbogățirea cunoștințelor științifice autohtone bazate pe dovezi și a cercetării în domeniul demografiei și sociologiei populației și dezvoltării. Prin produsele științifice elaborate în cadrul proiectului (monografii, rapoarte de cercetare, articole recenzate, diseminări publice ș.a.) sunt aduse informații noi, analize riguroase, evaluări și constatări privind specificul proceselor demografice din Republica Moldova, impactul socioeconomic al schimbărilor în structura populației asupra dezvoltării durabile a țării. Rezultatele proiectului sunt resurse valoroase pentru cercetători, atât la nivel național, cât și internațional, pentru cadre didactice universitare și studenți în procesul de învățământ la specialitățile socioumane.

Cercetările realizate în cadrul proiectului "Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației" au un impact științific și social important, printre care menționăm:

1. Implementarea metodologiei Conturilor Naționale de Transfer a adus o contribuție semnificativă la înțelegerea redistribuirii intergeneraționale, la formularea politicilor publice și la susținerea cercetărilor economice și sociale. Aceasta oferă o perspectivă mai clară asupra relațiilor economice și sociale între diferitele grupuri de vârstă, servește în calitate de instrument pentru evaluarea impactului demografic asupra economiei, evidențiind modul în care schimbările demografice, cum ar fi îmbătrânirea populației sau migrația, influențează redistribuirea resurselor și economia în ansamblu. Datele și informațiile obținute prin implementarea CNT sunt cruciale pentru formularea și evaluarea politicilor publice/ contribuind la identificarea nevoilor specifice ale diferitelor grupuri de vârstă și la dezvoltarea unor strategii și programe eficiente pentru susținerea și protejarea acestora. Implementarea CNT permite evaluarea modului în care programele și politicile sociale influențează redistribuirea resurselor între generații, ceea ce este esențial pentru măsurarea eficacității și sustenabilității acestor programe.
2. O inovație reprezintă abordarea metodologică prin analiza longitudinală pentru evaluarea stocului de migranți. Metoda propusă în estimarea migrației și oferă o alternativă de evaluare a dimensiunii și a schimbărilor în ceea ce privește migrația, utilizând date longitudinale și ajustându-le la ratele de supraviețuire.
3. Proiectul a generat date noi și informații relevante despre modelele de migrație, schimbările demografice și factorii care le influențează, servind drept bază pentru cercetările viitoare în domeniul demografiei, migrației și politicilor publice.

Impact social. Rezultatele studiilor empirice realizate în cadrul proiectului vin să sensibilizeze opinia publică și să îmbunătățească perceperea factorilor de decizie, dar și a publicului larg, privind tendințele în dinamica populației, creșterea gradului de conștientizare cu privire la aspectele legate de îmbătrânirea demografică, migrație, schimbările demografice și impactul acestora asupra societății la general și la nivelul comunităților locale.

Informațiile obținute în urma realizării proiectului prezintă o importanță deosebită pentru factorii de decizie, organizațiile neguvernamentale pentru a lua decizii bine fundamentate în ceea ce privește politicile economice și sociale, precum și cele ce țin de gestionarea migrației.

Recomandările bazate pe dovezi au fost prezentate factorilor de decizie, inclusiv prin evenimente de mediatizare (mese rotunde, interviuri radio și TV). Au fost elaborate două numere de Policy Brief. Datele și concluziile obținute din proiect ar putea servi la elaborarea și implementarea unor politici publice mai eficiente în gestionarea migrației și a schimbărilor demografice.

Din perspectiva rezultatelor proiectului, au fost expertizate și avizate: *Proiectul Strategiei Naționale de Dezvoltare Economică 2030*; Programul Național în domeniul Cercetării și Inovării 2024-2027 (proiectul HGRM privind PNCI 20/27); Proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea Programului de lucrări statistice pentru anul 2024* (număr unic 643/BNS/2023) la solicitarea nr. 18-69-8352 din 7 august 2023; ș.a.

La nivel național, echipa proiectului s-a implicat în diverse *Grupuri de Lucru*:

- Grupul de Lucru pentru a susține coordonarea și implementarea Programului Național privind serviciile de îngrijire a copiilor cu vârsta până la 3 ani 2023-2026.
- Grupul de lucru privind oficializarea prognozelor demografice, organizat de UNFPA și MMPS, 20.04.2024.
- Grupul de lucru privind consultările publice cu privire la programul recensământului populației și locuințelor (RPL) din anul 2024.
- Grupul de lucru Skills Lab Moldova - Eastern Partnership Skills Lab Proiect (Coordinator Rodion Kolyshko, ETF Skills Lab Eastern Partnership).

7. Colaborare la nivel național și internațional în cadrul implementării proiectului (după caz)

Cehia, Praga, Universitatea Karol, Catedra Demografie și Geodemografie: contacte științifice, asistența tehnică, instruirea și perfecționarea profesională a cercetătorilor științifici CCD, inclusiv pregătirea cadrelor științifice (doctoranzi Pahomii Irina și Stîrba Vitalie) din cadrul CCD prin studiile de doctorat;

Cehia, Praga, Active Aging Center (AAC): Parteneriat în desfășurarea și participarea la Conferința Internațională The 2023 (eng)aging! – 6th International Conference on Aging & Technology Fair, 19-20 iunie 2023, Praga (Cehia). Au fost elaborate și prezentate trei rapoarte prin care s-a reflectat asupra provocărilor îmbătrânirii demografice în Republica Moldova.

Școala Superioară de Economie din Moscova, Institutul de demografie A.Vișnevskii (Rusia) - colaborare internațională în domeniul cercetărilor demografice; colaborare în domeniul de elaborare a Conturilor Naționale de Transfer cu susținerea Fondului ONU pentru populației (UNFPA); participarea cu rapoarte la Conferința internațională ”Prognoze funcționale și estimări demografice pentru Rusia și țările CSI”, 15 decembrie 2023, or. Moscova, Rusia (Gagauz O. și Tabac T.); Gagauz O. - membru al bordului editorial al revistei de profil – Demographic Review.

Институт философии Национальной Академии Наук Беларуси, г. Минск: schimbul de experienței în domeniul cercetării proceselor demografice, metodologii și metodici sociologice de cercetare.

Институт демографии и социальных исследований им.М.В.Птухи НАН, Украина: schimbul de experienței în cercetarea proceselor demografice, participarea la manifestări științifice.

Institutul de Demografie din Viena – consultare și ghidare în aplicarea metodologiei Conturilor Naționale de Transfer, participare la seminare științifice.

Institutul Național de Cercetare a Calității Vieții, România – colaborare științifică, participări conferințe, publicarea articolelor în revista științifică *Calitatea Vieții*.

Colaborare și activitatea de avizare, consultare, expertizare la cerere cu *MMPS; MS; MEC; BNS; UNFPA, USM*, ș.a.

Implicarea și participarea echipei în **șase proiecte COST (Horizon-2020)** conectate la tema proiectului din Programul de Stat:

- CA17114 - Transdisciplinary solutions to cross sectoral disadvantage in youth (YOUNG-IN), (2018-2022), (MC member, Gagauz Olga, Crișmaru Mariana)
<https://www.cost.eu/actions/CA17114/#tabs|Name:overview>
- CA18123 - The European Family Support Network. A bottom-up, evidence-based and multidisciplinary approach (2019-2023) (MC Member, Buciuceanu-Vrabie Mariana; substituent Gagauz Olga, Grigoraș Ecaterina);
<https://www.cost.eu/actions/CA18123/#tabs|Name:overview>
- CA21150 - Parental Leave Policies and Social Sustainability (2023-2027). (MC Member, Chistruga-Sînchevici Inga); <https://e-services.cost.eu/action/CA21150/participants>, [Thordis Reimer MC Chair](#)
- CA22167 - Participatory Approaches with Older Adults (PAAR-net) (2023-2027). (MC Member, Buciuceanu-Vrabie Mariana); <https://www.cost.eu/actions/CA22167/>; <https://e-services.cost.eu/action/CA22167/participants>
- COST Innovators Grant entitled “A quality assurance implementation protocol for family support services in Europe. An evidence-based and culturally informed model for professional practice” (QA[4]EuroFam) (MC Member, Buciuceanu-Vrabie Mariana, Gagauz Olga) 2023-2024;
- CA22120 A European Network to Leverage the Multi-Age Workforce (LeverAge). <https://e-services.cost.eu/action/CA22120/participants?voteId=24147a6d-a7fb-42b0-81b9-e489b2515062> (MC Member, Zaharov Svetlana.) (2023-2027)

Pe parcursul anului 2023 echipa proiectului s-a implicat prin colaborare și schimb de experiență în opt activități din cadrul proiectelor COST menționate: participare la grupuri de lucru, workshopuri, conferințe, elaborarea comună a articolelor științifice publicate în reviste Web of Science/Scopus, colaborare în realizarea studiilor empirice, recenzarea articolelor științifice.

Participarea și colaborarea în activitățile din cadrul **proiectul AGRUMIG (Horizon-2020)**:

- AGRUMIG “Leaving something behind” - Migration governance and rural change in “home” countries (2019-2023) (Știrba Vitalie); <https://agrumig.iwmi.org/>

În comun la nivel internațional au fost realizate studii de teren, schimb de experiență, consultanță și colaborare în elaborarea rapoartelor de cercetare.

Participare și colaborare de cercetare **în alte proiecte**:

- Project „Moldova Higher Education”. Designing and implementing the Graduate Tracer Study (GTS). MEC, BM, 2021-2025. Gagauz Olga (coordonator);
- P 34285-G "Demography and society in historical Southeastern Europe", University of Graz <https://geschichte.uni-graz.at/en/suedost/research/ongoing-research-projects/>, (1.11.2021 – 31.10.2024), financed by FWF, Știrba Vitalie;

- "National Scholarship Programme of the World Federation of Scientist", World Federation of Scientist, March 2022- February 2023 <https://fms.md/en>, Tabac Tatiana.

8. Dificultățile în realizarea proiectului (financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc.) (după caz)

Salarizarea mică și demotivantă a cercetătorilor științifici, astfel devalorizând activitatea științifică și de cercetare în sine și atractivitatea domeniului științific pentru tineri cu un potențial înalt de cercetare (nivelul înalt de studii, cunoașterea limbii engleze, a softurilor specializate etc.)

Creșterea semnificativă a volumului de lucru și a necesității de timp o dată cu implicarea în proiectele COST și activitățile aferente acestora, fiind exclusiv în formă de voluntariat și suprapunându-se cu multitudinea activităților din cadrul proiectului curent.

Necesitatea diverselor cursuri de perfecționare, însă pentru care nu se asigură finanțare, cercetătorii deseori fiind nevoiți să-și asume cheltuielile.

Restricții pentru cheltuieli bazate pe contractele de prestare a serviciilor, cum ar fi cele ce țin de redactare literară a textelor și traducerea în limba engleză a lucrărilor științifice.

Birocratizarea procesului de realizare a proiectului și raportare a rezultatelor, necesitatea coordonărilor multiple a unor decizii, cum ar fi schimbări în echipa de proiect, redistribuirea cheltuielilor etc. au dus la creșterea volumului de lucru, întâzieri la diverse faze ale implementării.

Solicitări diferite din partea instituțiilor de stat, organizațiilor internaționale și altor structuri privind oferirea unor informații, consultanță etc. majorează volumul de lucru neasociat direct cu tematica proiectului și care nu este luat în considerare la raportare și nu este remunerat.

9. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații (obligatoriu)

Anexa nr. 2

Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate în anul 2023 în cadrul proiectului din Programul de Stat

20.80009.0807.21 «Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației»

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

1.2. monografii naționale

1. PROHNIȚCHI, V. Conturile naționale de transfer ale Republicii Moldova: metodologie, rezultate, aplicații. Chișinău: INCE, ASEM, 2023, 140 p. <https://doi.org/10.36004/nier.2023.ccdvp1> ISBN 978-9975-3590-9-2 PDF

2. Capitle în monografii naționale/internaționale

3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale

2. Economic growth in the conditions of globalization. International Scientific-Practical Conference, 17th Edition, October 12-13, 2023. Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies". Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau: [SEP ASEM], 2023. 261 p. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF). DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17>

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

3. BUCIUCEANU-VRABIE, M., MEŠL, N., ZEGARAC, N., & KODELE, T. (2023). Skills in Family Support: Content Analysis of International Organizations' Websites. Calitatea Vieții, 34(1), 1–19. <https://doi.org/10.46841/RCV.2023.01.02> (IF - 0.6)
4. GAGAUZ, O., TABAC, T. and PAHOMII, I. (2023). Depopulation in Moldova: the main challenge in the context of extremely high emigration. Vienna Yearbook of Population Research, 21. <https://doi.org/10.1553/p-ke2z-76zz>; https://austriaca.at/0xc1aa5576_0x003e2751.pdf (IF- 1.2)
5. ȘTIRBA, V. Effects of cancer mortality on life expectancy in European high-income countries between 1950 and 2019. AUC Geographica 58(2), 149–156 <https://doi.org/10.14712/23361980.2023.11> (IF - 1.1)
6. ȘTIRBA, V. Changes in Life Expectancy in Moldova During the COVID-19 Pandemic. Calitatea Vieții, 34(1), 1–12. <https://doi.org/10.46841/RCV.2023.01.01> (IF - 0.6)
7. ŽEGARAC, Nevenka; MEŠL, Nina; BUCIUCEANU-VRABIE, Mariana; ISAKOV, Anita Burgund; ANTUNES, Ana and NUNES, Cristina. Family support workforce skills:

pathways towards (new) conceptualizations. *Children and Youth Services Review* (recenzat, la editor) ISSN: 0190-7409, <https://www.sciencedirect.com/journal/children-and-youth-services-review> (IF - 2.519)

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

8. BUCIUCEANU-VRABIE, M. (2023). Evidence on incomes and consumptions of the elderly population based on national transfer accounts. În: ARA Journal of Sciences, No. 6. California, USA. ISSN Print Edition: 0896-1018
9. SAVELIEVA, G.; ZAHAROV, S. Analysis of the competitiveness of labour market in the Republic of Moldova. In: *Management Strategies*. 2022, nr. 4, pp. 131-142. ISSN 2392 – 8123, ISSN–L 1844 – 668X.
http://www.strategiimanageriale.ro/images/images_site/categorii_articole/pdf_categorie_3699ea4a1b0b91f6676afa14a1617f27.pdf.
10. SAVELIEVA, G.; ZAHAROV, S. Socio-demographic factors of transition from labour activity to pension in the Republic of Moldova. In: *Revista Economia Contemporană=The Journal Contemporary Economy*, (www.revec.ro). Universitatea “Constantin Brâncoveanu”, Pitești, România, 2023. Vol. 8, Nr.1/2023, pp. 53-72. ISSN 2537-4222, ISSN-L 2537-4222. http://www.revec.ro/images/images_site/articole/article_61784e4fd21a0c48c600364a86e8c999.pdf.

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

categoria B+

11. CHISTRUGA-SÎNCHEVICI, I. (2023). Paternity leave: first results of introduction in Moldova. *Economy and Sociology*, (2), 73–85. <https://doi.org/10.36004/nier.es.2022.2-06>
12. PAHOMII, I. (2022). Changes in mortality during the Covid-19 pandemic in Moldova. *Economy and Sociology*, (2), 63–72. <https://doi.org/10.36004/nier.es.2022.2-05>
13. PAHOMII, I. (2023). Assessing premature mortality: an indicator selection analysis using data from Republic of Moldova, Czechia, and Switzerland. *Economy and Sociology*, (1). <https://doi.org/10.36004/nier.es.2023.1-04>
14. BUCIUCEANU-VRABIE, M., & GRIGORAȘ, E. (2023). Intergenerational care support transfer: insights from the Generation and Gender Survey. *Economy and Sociology*, (1). <https://doi.org/10.36004/nier.es.2023.1-05>
15. ȘTÎRBA, V., & CRIVENCO, A. (2023). Longitudinal method approach in assessing the moldovan migrants’ stock. *Economy and Sociology*, (1). <https://doi.org/10.36004/nier.es.2023.1-03>
16. ȘOLDAN, E. (2023). Insights into the demographic dividend and the window of opportunity: a conceptual overview. *Economy and Sociology*, (1). <https://doi.org/10.36004/nier.es.2023.1-06>

4.4. în alte reviste naționale

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

17. BUCIUCEANU-VRABIE, M.; SAVELIEVA, G. *Sustenabilitatea sistemelor sociale în contextul în-bătrânirii populației*. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023, Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau : [SEP ASEM], 2023. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF). Pg.21-31. <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.10>
18. CHISTRUGA-SÎNCHEVICI, I. *Infertilitatea cuplurilor din perspectiva politicii demografice*. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023, Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau : [SEP ASEM], 2023. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF) Pg.47-58 <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.9>
19. COTELNIC, V. Costuri socio-economice ale accidentelor de muncă. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023, Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau : [SEP ASEM], 2023. Pg.248-260. <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.19>
20. CRISMARU, M. Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023, Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau: [SEP ASEM], 2023. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF). Pg.187-198. <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.32>
21. GAGAUZ, O., PROHNIȚCHI, V. *Intergenerational redistribution in an ageing society*. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023: Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. Vol.I – Chisinau: [SEP ASEM], 2023. – ISBN 978-9975-167-20-8 (PDF). pp.11-18. DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.2023.17.5>
22. GRIGORAȘ, E. Exploring the correlation between sociodemographic factors and women's fertility in the Republic of Moldova. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023,

- Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau: [SEP ASEM], 2023. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF) Pg.59-67. DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.34>
23. PAHOMII, I., STIRBA, V. *Diferențe rural-urban în dinamica speranței de viață și politicile de sănătate a populației*. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023, Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau : [SEP ASEM], 2023. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF). Pg.68-76 <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.29>
24. POALELUNGI, O. Integrarea străinilor în Republica Moldova. Între provocări și necesități. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023, Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau: [SEP ASEM], 2023. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF). Pg.164-177. <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.23>
25. SAVELIEVA, G. ZAHAROV, S. Старение населения: вызов для модернизации политик в Республике Молдова. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023, Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau : [SEP ASEM], 2023. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF) Pg.99-117. <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.28>
26. SOLDAN, E. The economic life cycle and the demographic dividend under the NTA approach, evidence from European countries. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023, Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga ; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau : [SEP ASEM], 2023. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF) Pg.77-89. <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.30>
27. TABAC, T. Explorarea impactului migrației internaționale și interne asupra distribuției regionale a populației. În: International Scientific-Practical Conference "Economic growth in the conditions of globalization", 17th Edition, October 12-13, 2023, Vol. 3: Scientific session "Migration and demographic change: challenges and public policies", Conference proceedings / coordinating editor: Gagauz Olga; scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – Chisinau: [SEP ASEM], 2023. ISBN 978-9975-167-22-2 (PDF) Pg.178-186. <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.24>

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

28. BUCIUCEANU-VRABIE, M. Evidence on incomes and consumptions of the elderly population based on National Transfer Accounts. In: Revista SCC Society, Consciousness, Computers. 2023, European Cooperation in Science and Technology. ISSN 2359-7321, ISSN-L 2359-7321.
29. SAVELIEVA, G. ZAHAROV, S. Socio-demographic factors of the transition from labour activity to pension in the Republic of Moldova. Brosura AFISC, "Constantin Brâncoveanu" University of Pitești, Faculty of Finance-Accounting Research Center in Economics in Pitești. International Scientific Conference "Accounting and finance – the global languages in business", 8th Edition, April 21, 2023. p. 21(4).

http://www.univcb.ro/java_script/uploaded/Brosura%20AFISC%202023.pdf

4.3. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

30. CHIVACIUC, A. First marriage dissolution, divorce, and remarriage in Moldova. In: Economic growth in the conditions of globalization. International Scientific-Practical Conference, 17th edition, October 12-13, 2023. Book of abstracts / scientific coordinator: Gagauz Olga. Chișinău: [SEP ASEM], 2023. p.84. DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.33>
31. GRIGORAȘ, E. Evidence of male fertility characteristics in Moldova based on the Generations and Gender Survey. In: Economic growth in the conditions of globalization. International Scientific-Practical Conference, 17th edition, October 12-13, 2023. Book of abstracts / scientific coordinator: Gagauz Olga. Chișinău: [SEP ASEM], 2023. p.72. DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.11>

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

Notă: vor fi considerate teze și nu articole materialele care au un volum de până la 0,25 c.a.

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

32. GAGAUZ, Olga. Recalcularea numărului populației Republicii Moldova, 2004-2014. Chișinău: 2023 (SEP ASEM). 39 p. DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.2023.978-9975-147-86-6> ; link de acces la lucrare: <http://dspace.ince.md/jspui/handle/123456789/1757>
33. GAGAUZ Olga, CHIVACIUC, Anna (2023). Depopularea Republicii Moldova în profil teritorial: consecințe socioeconomice și politici de dezvoltare regională. In: Policy Brief. Institutul Național de Cercetări Economice, Centrul Cercetări Demografice. 2023, nr. 2. 8 p. <https://doi.org/10.36004/nier.ccd.pb.2.2023.11.07>
34. CHISTRUGA-SÎNCHEVICI, Inga. Concediul de paternitate: așteptări, experiențe și rezultate în primii ani de la implementare. In: Policy Brief. Institutul Național de Cercetări Economice, Centrul Cercetări Demografice. 2023, nr. 1. 8 p. <https://doi.org/10.36004/nier.ccd.pb.1.2023.15.05> link de acces la lucrare: <http://dspace.ince.md/jspui/handle/123456789/1804>

8.2. enciclopedii, dicționare

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

Recenzii publicate

35. BUCIUCEANU-VRABIE, M. (2023). Olga Penina, Regional mortality disparities in the Republic of Moldova, Centrul Editorial-Poligrafic Medicina, Chișinău, 2022. *Calitatea Vieții*, 34(1), 1–2. <https://doi.org/10.46841/RCV.2023.01.05>
36. GAGAUZ, O. (2023). Review of the monograph “Mortality trends by causes of death in the Republic of Moldova, 1965–2020”. *Economy and Sociology*, (2), 129–130. <https://doi.org/10.36004/nier.es.2022.2-11>

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

37. **Medalia de aur, Diplomă** la Expoziția Internațională de Inovație și Transfer Tehnologic EXCELLENT IDEA-2023 (19-21.09.2023) pentru lucrarea Populația Republicii Moldova la 30 de ani de independență: provocări principale și politici necesare. Autorii: Gagauz, O., Buciuceanu-Vrabie, M., Știrba, V., Pahomii, I., Tabac, T., Grigoraș, E. Chișinău: INCE, 2021. 168 p. ISBN 978-9975-89-249-0 (PDF) DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.ccd.2021.978-9975-89-248-3>
38. CHISTRUGA-SÎNCHEVICI, Inga: **Medalia de argint, Diplomă** la Expoziția Internațională de Inovație și Transfer Tehnologic EXCELLENT IDEA-2023 (19-21.09.2023) pentru lucrarea *Echilibrul dintre muncă și viața de familie: necesități ale părinților și rolul politicilor sociale*. Chișinău: INCE, 2021. 187 p. <https://doi.org/10.36004/nier.2022.978-9975-89-251-3>
39. **Medalia de Argint, Diplomă** în cadrul Expoziției INFOINVENT 22-24.11.23, AGEPI, Compartimentul II. Proiecte de inovare și transfer tehnologic. Proiecte de cercetare. Monografii, pentru Proiectul Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației, 2020-2023 Coordonator: Dr. hab. Olga Gagauz. https://infoinvent.md/assets/files/Proces-verbal_Juriu-2023.pdf
40. **Medalia de Argint, Diplomă** în cadrul Expoziției INFOINVENT 22-24.11.23, AGEPI, Compartimentul IV. Produse și servicii inovative, pentru Harta profilul demografic al Republicii Moldova 2022 Autori: Olga Gagauz, Tatiana Tabac, Mariana Buciuceanu-Vrabie, Ecaterina Grigoraș, Irina Pahomii. https://infoinvent.md/assets/files/Proces-verbal_Juriu-2023.pdf
41. ȘTÎRBA Vitalie, **Diploma de excelență a AȘM** pentru rezultate științifice remarcabile în domeniul științelor economice precum și cu prilejul Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare, 10.11.2023

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

- 10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)
- 10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

42. Programul de doctorat științific 52.05. Demografie și Sociologie economică și Curricula la disciplina *Metode avansate de analiză socio-demografică*. (dr.hab Gagauz, O., dr. Chistruga-Sîncevici, I.).

10. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de prezentări la foruri științifice. (comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor)

1. Grigoraș, E. *Fertility drivers across generations in the Republic of Moldova*. The 7th GGP User Conference. 13-15.09.2023, Warsaw School of Economics, Poland.
2. Știrba, V. Avoidable Cancer Mortality in Europe: An Evaluation of the Leading Preventable and Treatable Cancer Sites. 14th Conference of Young Demographers. 8-10 February 2023. Charles University, Faculty of Science. Prague, Czech Republic.
3. Buciuceanu-Vrabie, M. Capacities for independent, healthy and active aging in Moldova. / The 2023 (eng)aging! – 6th International Conference on Aging & Technology Fair, June 19 – 20, 2023, Prague <https://2023engagingconference.sched.com/>
4. Știrba, V. Health, Morbidity, and Life Expectancy of Older People in Moldova. / The 2023 (eng)aging! – 6th International Conference on Aging & Technology Fair, June 19–20, 2023, Prague <https://2023engagingconference.sched.com/>
5. Gagauz, O. National Transfer Account in Moldova. / The 2023 (eng)aging! – 6th International Conference on Aging & Technology Fair, June 19 – 20, 2023, Prague <https://2023engagingconference.sched.com/>
6. Buciuceanu-Vrabie, M. The future of family support workforce skills. / EurofamNet final event ”European Forum on Family Support. Creating an Agenda for 2030”. 04.07-05.07.2023, Madrid (Spain)
7. Chivaciuc, A. Демографические факторы адаптации населения к глобальным социально-экономическим вызовам. XIV Уральский демографический форум международная научно-практическая конференция. Институт экономики УрО РАН. 31 мая –2 июня 2023 г. г. Екатеринбург, Россия
8. Știrba, V. Estimation of the international net migration of the 1980–1995 population birth cohorts in Moldova. 15th Joint IOS/APB/EACES Summer Academy on Central and Eastern Europe. 3–5 July 2023. Tutzing, Lake Starnberg, Germany.
9. Pahomii, I., Tabac, T. Human capital in Moldova in the context of actual demographic realities, in the RELIK 2023 Conference materials - Reproduction of the human capital - mutual links and connections, 23-24 Noiembrie, 2023, Praga, Cehia
10. Savelieva, G., Zaharov S. International Scientific Conference “Accounting and finance – the global languages in business”, 8th Edition, April 21, 2023, Universitatea “Constantin Brâncoveanu”, Pitești, România (on-line).
11. Gagauz, O. Elaborarea prognozelor demografice în Moldova: experiență și probleme în cadrul Conferinței internaționale ”Prognoze funcționale și estimări demografice pentru Rusia și țările CSI”, Institutul de Demografie, Universitatea Națională de Cercetare ”Școala Superioară de Economie”. 15 decembrie 2023, or. Moscova, Rusia.
12. Tabac, T. Schimbări structurale ale fluxurilor migraționale din Moldova: consecințe pentru economie și sfera socială în cadrul Conferinței internaționale ”Prognoze funcționale și estimări demografice pentru Rusia și țările CSI”, Institutul de Demografie, Universitatea Națională de Cercetare ”Școala Superioară de Economie”. 15 decembrie 2023, or. Moscova, Rusia.
13. Știrba, V. Estimation of the international net migration of the 1980–1995 population birth cohorts in Moldova. International scientific conference: migration - the context of new realities

in Central & Eastern Europe. 12 Mai 2023. Academia de Studii Economice din Moldova. Chișinău, Moldova.

14. Gagauz, O. Prezentare Masa Rotundă ”Recalculul numărului populației pentru perioada anilor 2004-2014”. 16.03.2023. <https://ince.md/ro/noutci-i-evenimente/noutati/1491-masa-rotund-recalculul-numrului-populaciei-pentru-perioada-anilor-2004-2014.html>
15. Tabac, T. Presentation of the final report ”The socioeconomic determinants of migration (the case of Republic of Moldova)” within the National scholarship program of the World Federation of Scientists Moldova for the year 2022. Februarie, 23, 2023. <https://fms.md/en/hearing-reports-scholarship-fellows-wfs-2022>
16. Chistruga-Sîncevici, I. Prezentare Masa Rotundă: ”Concediul de paternitate: așteptări, experiențe și rezultate în primii ani de la implementare”, Lansarea Policy Brief nr.1, 15.06.2023 <https://ince.md/ro/noutci-i-evenimente/noutati/1503-masa-rotund-concediul-de-paternitate-ateptri-experience-i-rezultate-n-primii-ani-de-la-implementare.html>
17. Crîșmaru, M. Prezentare Masa rotundă ”Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite”. 14.11.23. https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid03189cA2PUUvG81Wf2uDBXKPXzYCCD9aWFtmRKwVAEt8pVnRVEgkTXaTFR5tCsu8hrl&id=100064554798433&mibextid=Nif5oz
18. Șoldan, E. “Demographic dividend: a renewed view on population and economic development” (poster, raport de studiu). Workshop doctoranzi, Universitatea Charles, Praga (11 noiembrie 2023)
19. Zaharov, S. Raport de Studiu ”Labour market in Republic Moldova”. Peer visit to the OSKA Forecasting System. European training Foundation (ETF), ETF Skills Lab Network team, Fondazione Giacomo Brodolini, Eesti Tootukassa (Public Employment Service), OSKA. 08-09.11.2023. Tallinn, Estonia.

11. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media (Opțional):

➤ *Emisiuni radio/TV de popularizare a științei*

Model: Nume, prenume / Emisiunea / Subiectul abordat

1. Gagauz, Olga / Radio Chișinău / 30.01.23 / <https://radiochisinau.md/olga-gagauz-pana-in-anul-2040-daca-nivelul-de-fertilitate-va-ramane-la-nivelul-actual-si-cu-tendintele-migrationale-specifice-ultimilor-ani-populatia-poate-sa-se-micsoreze-pana-la-1-7-milioane---175077.html>
2. Gagauz, Olga / TV6 / emisiunea ПУЛЬС din 09.02.2023 / Исчезновение нации Молдовы / <https://www.youtube.com/watch?v=CHfMzCNvbi4> ; <https://tv6.md/ru/2023/02/10/puls-10-02-2023/>
3. Chistruga-Sîncevii, Inga / Moldova 1. Emisiunea Buna dimineața 24.01.2023. Interviu https://m.facebook.com/tvmoldova1/videos/1193740931297511/?refsrc=deprecated&_rdr
4. Gagauz, Olga / TVR Molodva. Social: Se pustiesc localitățile basarabene. În ultimii 25 de ani, populația Republicii Moldova s-a redus cu peste un milion de oameni, 04.02.2023 <https://tvr Moldova.md/article/308eb3d11950a8cd/se-pustiesc-localitatile-basarabene-in-ultimii-25-de-ani-populatia-republicii-moldova-s-a-redus-cu-peste-un-milion-de-oameni.html>

5. Chistruga-Sînchevici, Inga / Spațiul Public din 15 mai 2023: Măsurile legislative de sprijin pentru familiile cu copii și familiile adoptive. <https://radiomoldova.md/f/ro/1819#content>
6. Gagauz, Olga. TVR Moldova. Știrile (07.06.23) Natalitatea. <https://tvrmdova.md/article/be783bfc3ad08808/chisinaul-se-confrunta-cu-o-imbatranire-demografica-potrivit-datelor-biroului-national-de-statistica-pentru-anul-2022.html>
7. Gagauz Olga, / TVR Moldova / Problema demografică se reflectă și asupra economiei. Se cer reforme ample. /11 iulie, 2023 / <https://tvrmdova.md/economic/problema-demografica-se-reflecta-si-asupra-economiei-se-cer-reforme-ample/>
<https://tvrmdova.md/social/scade-speranta-de-viata-in-republica-moldova/>
<https://tvrmdova.md/social/politicile-pe-piata-muncii-trebuie-regandite-in-contextul-imbatranirii-demografice/>
8. Știrba, Vitalie / Vocea Basarabiei. Interviu cu ocazia Zilei Mondiale a Populației. /08.06.23/ <https://voceabasrabiei.md/audio-vitalie-stirba-republica-moldova-are-o-mortalitate-relativ-joasa-si-o-natalitate-la-fel-relativ-joasa/>
9. Știrba Vitalie. / Vocea Basarabiei. Interviu cu ocazia Zilei Mondiale a Persoanelor Vârstnice. /01.10.23/ <https://voceabasrabiei.md/audio-vitalie-stirba-suntem-martorii-unei-imbatraniri-a-populatiei-pe-fundalul-cresterii-bunastarii-si-longevitatii-vietii-dar-si-cauzata-de-fenomenul-migratiei/>
10. Gagauz O. / GRT (Gagauziya Radio Televizionu)./ Interviu Săptămânii: Reportaj special situația demografică a populației. 06.10.2023
<https://www.youtube.com/watch?v=te85rjVvxaY>
11. Gagauz, Olga, / JurnalTV / Jurnalul orei 19:00. Fenomenul migrației, în ascensiune / 21.12.23/ <https://www.jurnaltv.md/news/1bb5b3c84c11f919/migratia-ramane-una-din-marile-provocari-ale-republicii-moldova.html>

➤ Articole de popularizare a științei

12. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate în anul 2023 de membrii echipei proiectului (opțional)

GRIGORAȘ Ecaterina, *Diferențieri sociodemografice a fertilității în Republica Moldova* / Teza de doctor la specialitatea 543.01 – Sociologia populației și procese demografice, conducător științific Gagauz Olga, doctor habilitat în sociologie, conferențiar cercetător. Susținerea publică pe 16 decembrie, 2022. Diploma eliberată la 7 aprilie 2023.

13. Concluzii

Obiectivele proiectului 20.80009.0807.21 «Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației» (2020-2023), etapa anului 2023 au fost realizate. Cercetările efectuate și rezultatele obținute au contribuit la reflecția științifică comprehensivă a dinamicii populației și impactului acesteia asupra dezvoltării socioeconomice a Republicii Moldova.

Prin implementarea și explorarea Conturilor Naționale de transfer, recalcularea datelor privind numărul și structura populației pe vârste și sexe în perioada intercensitară (2004-2014), explorarea datelor studiului Generațiile și Gen, prin realizarea studiilor demografice și sociologice (cantitative și calitative) au fost produse noi date factologice, constituind un cadru metodologic important pentru dezvoltarea cercetărilor ulterioare și o bază analitică pentru procesul decizional.

Totodată, au fost abordate diferite aspecte ce țin de estimarea impactului migrației asupra structurii populației, inclusiv în profil teritorial, ocuparea forței de muncă, accidente de muncă, particularitățile tranziției de la muncă la pensionare, transferurile intergeneraționale în acordarea ajutorului la îngrijirea copilului, utilizarea concediului parental, aspectele ce țin de asistența reproductivă asistată etc, ceea ce a permis de a argumenta necesitatea unor politici direcționate spre anumite grupuri sociodemografice și satisfacerea nevoilor speciale ale acestora.

Echipa proiectului, în special tinerii cercetători, și-a consolidat experiența în realizarea cercetărilor sociodemografice. Rezultatele științifice au fost publicate în reviste cu factor de impact (Scopus), reflectând un nivel profesional înalt și contribuind la avansarea cunoștințelor în domeniul demografiei.

În cadrul proiectului a fost organizată sesiunea științifică "Migrația și schimbări demografice: provocări și politici publice", în cadrul Conferinței Internaționale Științifico-Practică „Creșterea economică în condițiile globalizării”, ediția a XVII-a, 12-13 octombrie 2023. Rezultatele cercetărilor au fost prezentate în mod extensiv în mass media, contribuind la conștientizarea problemelor demografice și la atragerea atenției factorilor de decizie asupra măsurilor necesare pentru abordarea și atenuarea efectelor negative ale declinului și îmbătrânirii populației.

Conducătorul de proiect / GAGAUZ Olga
Data: 12.01.2024
LS

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2023 în limba română

«Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației»

Cifra proiectului 20.80009.0807.21

În anul 2023 cercetările din cadrul proiectului (2020–2023) 20.80009.0807.21 "Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației" au fost axate pe conceptualizarea politicilor de atenuare a consecințelor negative ale dinamicii populației.

Rezultatele științifice obținute se rezumă la următoarele:

Pentru asigurarea seriei de date neîntrerupte privind populația cu reședință obișnuită și realizarea unor calcule fiabile ale indicatorilor demografici au fost recalculate datele privind numărul și structura populației pe vârste și sexe în perioada intercensitară (2004-2014), s-a realizat analiza situației demografice în profil administrativ- teritorial pentru anii 2014-2022.

În baza Conturilor Naționale de Transfer pentru anii 2019-2021 au fost explorate aspectele ce țin de fluxurile publice și private inter generaționale, finanțarea deficitului ciclului de viață, s-a elaborat o proiecție a CNT pentru anul 2040.

La compartimentul cercetarea mortalității cercetările au fost axate pe evidențierea rezervelor de creștere a speranței de viață la naștere și reducere a decalajului între femei și bărbați, au fost determinate cauzele mortalității premature și estimate pierderile economice ale acesteia.

La compartimentul explorarea impactului schimbărilor demografice asupra pieței forței de muncă a fost realizată prognoza efectivului și structurii populației economic active până în anul 2040, prognoza efectivului pensionarilor pentru limita de vârstă, estimate pierderile economice în urma accidentelor de muncă, analizat cadrul de politici în domeniul.

S-a realizat studiul privind impactul migrației interne și externe asupra dinamicii efectivului și structurii populației în profil teritorial, evidențiate cele mai afectate raioane/unități administrativ-teritoriale; estimat impactul migrației internaționale asupra schimbărilor în mărimea cohortelor 1980-1995; cercetate aspectele ce țin de integrarea imigranților/străinilor în Republica Moldova, evidențiate lacunele în cadrul legislativ și formulate unele măsuri de politici.

A fost realizat studiul calitativ privind determinarea profilului taților utilizatori de concediu de paternitate (domeniul de activitate, sectorul, mediul de reședință, vârstă) în baza datelor CNAS și evaluate implicațiile politicii de concediu de paternitate asupra familiei; realizată analiza structurii maritale a populației, a transformărilor care se produc în comportamentul marital, în baza datelor studiului Generații și Gen (GGS). A fost realizat studiul sociologic "Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite" (N-600 respondenți, 16-34 ani) pentru evidențierea aspectelor ce țin de angajarea, formarea familiei, intențiile migraționale etc.

Cercetările fertilității s-au axat pe examinarea factorilor specifici cum ar fi accesul la tehnologiile de reproducere asistată medical. Prin studierea indicatorilor alternativi ai fertilității a fost aplicat un model de amânare și recuperare a nașterilor în profilul cohortelor, care poate contribui la elaborarea prognozelor demografice mai precise.

În baza rezultatelor obținute a fost conceptualizate un set de politici publice care să abordeze diverse aspecte legate de migrație, schimbări demografice și impactul acestora asupra societății. Rezultatele obținute au fost reflectate în 37 de publicații științifice, inclusiv 1 monografie, 2 numere de Policy Brief, și 25 articole științifice, dintre care 5 publicate în reviste indexate în Scopus.

Rezultatele obținute au fost aprobate în cadrul sesiunii științifice organizate, la mese rotunde (4), conferințe științifice internaționale (16), prezentate în mass-media (11).

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2023 în limba engleză
«Migration, demographic changes and situation stabilization policies»
Cifrul proiectului 20.80009.0807.21

In 2023, the research within the project (2020–2023) 20.80009.0807.21 "Migration, Demographic Changes, and Stabilization Policies" focused on conceptualizing policies to mitigate the negative consequences of population dynamics. The scientific results obtained can be summarized as follows:

To ensure an uninterrupted series of data on the population with usual residence and to calculate reliable demographic indicators, data on the number and structure of the population by age and sex were recalculated during the intercensal period (2004-2014). The demographic situation for administrative-territorial units for the years 2014-2022 was analyzed.

Based on the National Transfer Accounts for the years 2019-2021, aspects related to public and private intergenerational flows, financing the life cycle deficit, and a projection of the National Transfer Accounts for the year 2040 were explored.

In the mortality research section, the focus was on highlighting the potential for increasing life expectancy at birth and reducing the gap between women and men. The causes of premature mortality were identified, and economic losses were estimated.

In the section exploring the impact of demographic changes on the labor market, forecasts were made for the actual size and structure of the economically active population until 2040, the forecast for the pensioner population at the retirement age, economic losses due to occupational accidents were estimated, and the policy framework was analyzed.

A study on the impact of internal and external migration on the dynamics and structure of the population in a territorial profile was conducted, highlighting the most affected districts/administrative-territorial units. The impact of international migration on changes in the cohorts of 1980-1995 was estimated, aspects related to the integration of immigrants/foreigners in the Republic of Moldova were studied, legislative gaps were identified, and some policy measures were formulated.

A qualitative study was conducted to determine the profile of fathers using paternity leave (field of activity, sector, residence, age) based on CNAS data, and the implications of paternity leave policies on families were evaluated. An analysis of the marital structure of the population and transformations in marital behavior was conducted based on the Generations and Gender Study (GGS). A sociological study titled "Transition of Youth to Adulthood in Conditions of Prolonged Crises" (N-600 respondents, ages 16-34) was conducted to highlight aspects related to employment, forming families, migration intentions, etc.

Fertility research focused on examining specific factors such as access to assisted reproductive technologies. By studying alternative fertility indicators, a model of birth postponement and recovery in cohort profiles was applied, contributing to the development of more accurate demographic forecasts.

Based on the obtained results, a set of public policies has been conceptualized to address

various aspects related to migration, demographic changes, and their impact on society.

The obtained results were reflected in 37 scientific publications, including 1 monography, 2 issues of Policy Brief, and 25 scientific articles, 5 of which were published in Scopus-indexed journals. The results obtained have been endorsed in scientific sessions, round tables (4), international scientific conferences (16), presented in various media sources (11).

Conducătorul de proiect *Olga* / GAGAUZ Olga
Data: 19.01.2024
LȘ

**Executarea devizului de cheltuieli,
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2023**

Cifrul proiectului: 20.80009.0807.21

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Remunerarea muncii angajaților conform statelor	211180	1635.1		1635.1
Contribuții de asigurări de stat obligatorii	212100	392,4		392,4
Servicii informationale	222210	1,0		1,0
Deplasări în interes de serviciu peste hotare	222720	38.1		38.1
Servicii de cercetări științifice	222930			
Servicii neatribuite altor aliniate	222990			
Indemn. pentru incapacitatea temporară de munca achitate din mijl. financiare ale angaj.	273500	10.8		10.8
Alte prestații sociale ale angajatorilor	273900		60.0	60,0
Cheltuieli curente neatribuite la alte categorii	281900			
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizite de birou	316110			
Procurarea activelor nemateriale	317110			
Procurarea produselor alimentare	333110	2.2		2.2
Procurarea medicamentelor și materialelor sanitare	334110			
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizitelor de birou	336110	8.8		8.8
Total		2088.4	60,0	2148.4

Conducătorul organizației **STRATAN Alexandru**

Contabil șef **COBUSCEAN Angela**

Conducătorul de proiect **GAGAUZ Olga**

Data:

 12/01/2024

Compoența echipei conform contractului de finanțare 2023

Cifrul proiectului 20.80009.0807.21

Echipea proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului) pentru 2023						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Gagauz Olga	1966	doctor hab	0,5	01.01.2023	31.12.2023
2.	Buciuceanu-Vrabie Mariana	1978	doctor	0,5	01.01.2023	31.12.2023
3.	Savelieva Galina	1947	doctor	1	01.01.2023	31.12.2023
4.	Chistruga-Sînchevici Inga	1982	doctor	1	01.01.2023	31.12.2023
5.	Zaharov Svetlana	1962	doctor	1	01.01.2023	31.12.2023
6.	Prohnitchi Valeriu	1964	doctor	0,5	01.01.2023	31.12.2023
7.	Grigoraș Ecaterina	1988	doctor	1	01.01.2023	31.12.2023
8.	Grigoraș Ecaterina	1988	doctor	0,25	01.01.2023	31.12.2023
9.	Crîșmaru Mariana	1975		1	01.01.2023	31.12.2023
10.	Tabac Tatiana	1989	doctorand	1	01.01.2023	31.12.2023
11.	Tabac Tatiana	1989		0,25	01.01.2023	31.12.2023
12.	Știrba Vitalie	1988	doctorand	1	01.01.2023	31.12.2023
13.	Știrba Vitalie	1988		0,25	01.01.2023	31.12.2023
14.	Șoldan Elena	1984	doctorand	0,5	01.01.2023	31.12.2023
15.	Pahomii Irina	1992	doctorand	1	01.01.2023	31.12.2023
16.	Chivaciuc Anna	1976		1	01.01.2023	25.09.2023
17.	Poalelungi Olga	1958		1	01.01.2023	31.12.2023
18.	Cotelnic Vera	1952		0,5	01.01.2023	31.12.2023
19.	TOTAL			13,25		

Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor conform contractului de finanțare 40%

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2023

Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării
1.	Slav Maxim	1997		1,0 titular	26.09.2023

Ponderea tinerilor (50%) din numărul total al executorilor

Conducătorul organizației STRATAN AlexandruContabil șef / COBUSCEAN AngelaConducătorul de proiect / GAGAUZ OlgaData: 2024

DECIZIA nr. 2/6
a Senatului extraordinar al ASEM
din 11.01.2024

Luând act de Raportul Științific pentru anul 2023 și Raportul Științific Final privind executarea proiectului de cercetare și inovare „*Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației*”, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul: 20.80009.0807.21, prezentat de conducătorul proiectului dna Olga GAGAUZ, dr. hab., conf. cercet., Senatul ASEM constată că, pe parcursul anului 2023, au fost realizate integral toate obiectivele planificate.

Luând în considerație cele menționate mai sus, dar și obiectivele și acțiunile planificate pentru anul 2023, eforturile echipei de cercetare au determinat următoarele rezultate:

Au fost elaborate Conturile Naționale de Transfer (CNT) în baza datelor pentru anii 2020 și 2021 și estimate pierderile economice în urma mortalității excesive cauzate de Covid-19. A fost analizat dividendul demografic sub abordarea CNT și calculați indicatorii: rata de suport demografică și rata de suport economică. Au fost efectuată analiza comparativă a ciclului de viață economic și a dividendului demografic pentru țările Moldova, Irlanda și Slovacia.

Au fost colectate și analizate datele cu privire la mortalitatea prematură în țările Europene; calculați indicatorii principali cu privire la mortalitatea prematură, utilizând atât metodele clasice, cât și cele dinamice. Rezultatele studiilor au fost publicate în 2 articole științifice în reviste științifice indexate în Web of Science și Scopus.

A fost calculat numărul deceselor excesive pentru perioada pandemică. Au fost studiate schimbările în speranța de viață sub influența pandemiei COVID-19 din Moldova și estimate efectele mortalității prin cancer asupra dinamicii speranței de viață din țările Europene.

Au fost determinate particularitățile tranziției de la muncă la pensionare prin urmărirea factorilor sociali, economic și juridici. Au fost efectuate calculele indicatorilor relevanți, indicatorilor secundari demografici și sociali ce caracterizează situația îmbătrânirii populației, veniturile și sărăcia.

A fost elaborată prognoza funcțională a efectivului pensionarilor pentru limită de vârstă pe termen lung (până la 2040), ținând cont de creșterea vârstei standard de pensionare stabilită prin cadrul de drept național.

A fost estimat impactul migrației internaționale asupra schimbărilor în mărimea cohortelor 1980-1995 prin metoda analizei longitudinale. A fost evaluat impactul migrației externe și interne asupra numărului și compoziției populației în profil teritorial.

A fost realizat *Studiul privind determinarea profilului taților utilizatori de concediu de paternitate*. A fost aplicată metoda *calitativă* în cadrul căruia au fost intervievați 24 de tați care au copii cu vârsta de până la 3 ani (dintre care 10 au beneficiat de concediu paterna și 14 nu au implementat acest concediu). Au fost analizate și interpretate datele solicitate de la CNAS privind numărul beneficiarilor de concediu de paternitate și caracteristicile acestora după domeniul de activitate, sectorul, mediul de reședință, vârstă. În baza rezultatelor studiului au fost prezentate recomandări și elaborat un *Policy Brief nr. 1*.

A fost realizat *Studiul sociologic "Tranziția tinerilor la viața de adult în condițiile crizelor prelungite"* pentru evaluarea contextului socioeconomic al tranziției la viața de adult prin prisma opiniilor tinerilor.

În perioada anilor 2020-2023 în cadrul proiectului de cercetare au fost realizate mai multe activități privind realizarea obiectivelor propuse.

La compartimentul monitorizarea indicatorilor demografici principali, pentru asigurarea seriei de date neîntrerupte privind populația cu reședință obișnuită și realizarea unor calcule fiabile ale indicatorilor demografici privind fertilitatea, mortalitatea, migrația au fost recalculat și publicate datele privind numărul și structura populației pe vârste și sexe în perioada intercensitară (2004-2014). S-a realizat analiza dinamicii și structurii populației pentru unitățile administrativ-teritoriale.

Rezultatele obținute au permis de a oferi un tablou demografic realist pentru perioada vizată. În plus, a fost obținută și o serie de date neîntrerupte pentru anii 2004-2022.

La compartimentul elaborarea prognozei (proiecției) demografice până în anul 2040. În deceniile viitoare declinul demografic va continua cu ritmuri rapide, scăderea anuală, conform scenariului scăzut, se va majora până la 2,3%, numărul populației micșorându-se până la 1754,6 mii (în scădere cu 34,5%) către anul 2040. Doar în condițiile de reducere substanțială a migrației, îmbunătățirii indicatorilor sănătății populației și creșterii fertilității, dimensiunile declinului demografic pot fi reduse, fapt confirmat de cele două scenarii. Conform scenariului mediu, în anul 2040, numărul populației poate constitui 1924,9 mii, iar conform scenariului înalt –2094,5 mii.

La compartimentul Indicele Îmbătrânirii Active (IÎA). A fost reactualizat cadrul de date statistice și empirice necesar calculării indicatorilor compoziți ai îmbătrânirii active pentru anii 2016 și 2020. În pionierat, în limitele datelor disponibile, a fost estimat IÎA în profil urban și rural.

La compartimentul elaborarea Conturilor Naționale de Transfer, în baza datelor pentru anii 2019-2021, a fost explorată problema redistribuirii intergeneraționale a fluxurilor economice, cuprinzând transferurile publice și private, veniturile din muncă și transferurile bazate pe active.

La compartimentul fertilitate a fost elaborată tipologia comportamentului reproductiv al femeilor din Republica Moldova la etapa de tranziție de la modelul tradițional la cel modern, în baza datelor studiului Generații și Gen (2020).

La compartimentul mortalitate au fost analizate schimbările în speranța de viață în perioada pandemiei Covid-19.

În urma celor menționate, Senatul ASEM

DECIDE:

1. A aproba rezultatele activității de cercetare științifice în anul 2023 în cadrul proiectului de cercetare și inovare „Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației”, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul: 20.80009.0807.21, prezentat de conducătorul proiectului dna Olga GAGAUZ, dr. hab., conf. cercet.

2. A aproba rezultatele activității de cercetare științifice în perioada anilor (2020 - 2023) în cercetare și inovare „Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației”, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării cu cifrul: 20.80009.0807.21, prezentat de conducătorul proiectului dna Olga GAGAUZ, dr. hab., conf. cercet.

3. A transmite Raportul Anual însoțit de decizia Senatului ASEM către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare din Republica Moldova până la 15 ianuarie 2024 pe suport de hârtie (3 exemplare) și electronic (versiuni identice). (responsabil: directorul de proiect).

4. A transmite Raportul Final însoțit de decizia Senatului ASEM către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare din Republica Moldova până la 15 ianuarie 2024 pe suport de hârtie (3 exemplare) și electronic (versiuni identice) (responsabil: directorul de proiect).

5. A publica în Acces Deschis raportul anual al proiectului pe pagina oficială a ASEM în termen de 3 zile. (responsabili: directorul de proiect, direcția tehnologii informaționale).

Președintele Senatului ASEM

dr. hab. prof. univ.,

membu corespondent al ASM

Secretar științific
al Senatului ASEM

Alexandru STRATAN

Diana BRAGOI